

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen hetenkint egyszer szombaton egy iven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, fél évre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt, 200 szóig 2 frt, a másodszeri hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő, Fűvészkert-utca 1080. sz.</p>
--	--	--

Előfizetési felhívás.

Lapunk f. évi második felére előfizetést hirdetünk.

Az előfizetési ár egész évre 5 frt, fél évre 2 frt 50 kr, s a lap anyagi dolgaira vonatkozó küldemények Elek Lajos tanár urhoz, Fűvészkert-utca 1080. sz. a. küldendők.

Programmunk marad az eddigi s röviden csak annyit ígérünk, hogy minél többen jelentkeznek tisztelt előfizetőink, annál tartalmasabbá, szélesebb körűvé teszszük lapunkat. A megígért egy ív helyett eddig is többször adtunk már másfél ívet.

Debreczen, 1885. július 4.

Tóth Sámuel,
felelős szerkesztő.
Csiky Lajos, Géresi Kálmán,
szerkesztőtársak.

Tarthatatlan törvény.

Minden olyan törvény, mely új terhet hoz, ősi jogot csonkít vagy szabadságot vesz el, már hirében is ellenszenves, alkalmazásában gyűlöletes, következményeiben kártékony. Legszembetűnőbb bizonyossága ez állításnak, az új lelkészválasztási törvény; új terhet ugyan nem hozott ez, de jogot csonkított, szabadságot korlátozott, s ezért gyakorlati alkalmazása gyűlöletes, következménye a váláserkölcsei életre kártékony és sok esetben éppen az egyháziasság megölője. A ki figyelemmel kísérte e pár éves törvény pályáját s emlékszik a zavarokra, visszaélésekre, kérvényezésekre és perekre, melyek e törvény alapján megejtett választásoknál előfordultak; a ki közelebbről megtekinti e törvény alapján beállított lelkészek vezetése alatti egyházak beléletét s látja azok nagy részében a zú-

golódást, békétlenséget, templomtól való idegenkedést stb. stb., a ki mindent őszintén s igaz itélettel mérlegel: az kétségkívül igazat ad nekem. Egyébaránt ne adjon bár igazat senki, nem törődöm vele, mert tények bizonyítanak mellettem. Hanem egyet — félreértés kikerülése végett — nagy készséggel jegyzek meg, azt nevezetesen, hogy a hol ez ellenszenves törvény kártékony hatása mutatkozik, ott a baj forrása nem az, mintha a megválasztott nem volna minden tekintetben kitűnő hivatalnok, sőt állítom, hogy mindnyájan derék, kifogástalan jó pásztorok és ha hiveik mégis több helyeken békétlenkednek, elégedetlenek s a templomtól is idegenkednek, ez a rokonszenv hiányából származik. Ezelőtt is mondtam, most is ismétlem, hogy lelkipásztor és gyülekezet között első elengedhetlen kellék a szeretet, egymáshoz való őszinte ragaszkodás, a hol ez meg van, ott a lelkipásztor helyzete minden viszonyok között könnyű, mert ha előnyeit, érdemeit, melyekkel népe szeretetét megnyerte hivataloskodása alatt fenntartani, sőt növelni képes, akkor növekedik az iránta való szeretet és bizalom; ezzel együtt növekedik az ő befolyása, hatásának súlya népe vezérlésében. De mit keresnénk őszinte szeretetet a két fél között, ha már a törvény, melynek módjával odaválasztatott ellenszenves, jogszorító természeténél fogva gyűlöletes? Hogy lehetne kívánt eredmény ott, hol a lelkipásztor a józan többségnek csak törvény iránti köteles engedelmissége folytán választott, nem pedig rokonszenvből és szeretetből; már pedig a legközelebb lefolyt választások nagy részéről ezt kell mondanunk, én legalább hiszem és állítom, hogy az új törvény szerént választottaknak legalább is $\frac{6}{10}$ része a régi választási szabályok mellett otthon maradt volna, ki itt, ki ott, de mostani állására soha nem jutott volna be.

De hát éppen ez volt a cél, a kisebb állomáson levőket jövedelmezőbb állásba segíteni; tehát egyesek érdeke egész gyülekezetek s az egyháziasság magasabb céljaival szemben, mintha csak a gyülekezetek vólnának a lelkipásztorért s nem megfordítva. Ha alaposan utána járnánk, miként fogadták a választó egyházközségek a jogszorító törvényt, látni fognánk, hogy nem szívesen, sőt panaszszal

és zugolódással. S talán nem is egészen helytelen a nép kifakadása épen akkor, mikor egyik törvény — a közalapra vonatkozó — egész életére, még a jövő nemzedékekre is új terhet hozott, a másik ugyanakkor legigazabb, Istentől adatott jogától, a szabad lelkészválasztástól fosztotta meg. De, Istennek hála! mégis csak jó a mi népünk, ha békételenkedik is, jogait pusztulni, terheit növekedni látván, tulságba azért nem igen megy, legfeljebb úgy áll boszut, hogy a jelöltek közül épen azt nem választja meg, a ki leginkább vágyakoznék közé, választ inkább idegen ismeretlent s leginkább az ifjak közül, kikhez a törvény legmostohább, a mint ez Békésen is történt; mely esetben a felettes hatóság is oly kényszerhelyzetbe s ellenmondásba sodortatott, hogy bár a megválasztott kvalifikációja kétséges volt, szavazattöbbséggel mégis megerősített.

Talán, ez a praecedens szolgált az álmosdiak bátortására, kik már két kitüzött választáson nem szavaztak. S erre nagyon felhívom a figyelmet. Az álmosdi egyházközség az állomás megüresedésével, a törvényvel megösmékedvén, kérvényezett a választás 3 évre leendő elhalasztása iránt, belügyeinek rendezését hozván fel okul, holott más oka volt, kérelme minden forumon elvetetett, a választás Pünköszt második napjára kitüzetett, de a nép a presbytérium kivételével a templomból távozott, az egyháztanács pedig a szavazást megtagadta; a második választás napján, maga a szeretett ifju segédlelkész kérte a népet, hogy azzal mutassa meg ő iránta való szeretetét, hogy szavazzon, erre a nép egy része sirni kezdett s a templomból ismét távozott az egész, a presbytérium is kijelentette, hogy nem választ, mert szavazásra nem erőszakolható s eredmény nem lett. Most már a 192. § alkalmazása van hátra, de az álmosdiak erre is készen vannak a felelettel, nem tesznek semmit a kényszer ellen, hanem az oda küldendő lelkészt hir szerint azzal fogadják: nem hittük, hogy legyen önértetes lelkipásztor, ki akaratunk ellenére közénk furakodjék, s ha került ilyen, nem érdemi tiszteletünket, nem méltó arra, hogy hallgassuk, tehát nem tiszteljük, nem hallgatjuk, nem fizetjük.

Nem tudom mi fog itt történni, de félok, hogy a mely nép eddig ment, tovább menni is bátorkodik. Ugy hallom, más helyen is így szándékoznak eljárni, s ha ez így megy, hova vezet ez, mi lesz ebből? Véleményem szerint a törvény tarthatatlansága következik be.

Részemről nem helyeslem az álmosdiak magatartását, mert a törvény, fennállásáig mindig tiszteletben tartandó, s ezt illetékes helyen másokkal együtt én is megmondottam; hanem a választási törvényt eme szomorú tanúság után még inkább sérelmesnek s tarthatatlannak tartom. Tarthatatlannak, mert a népjogot csonkítja, ez által — közvetve — az egyháziasságot rombolja, a lelkésztekintélyt megalacsonyítja, az egyenlők — t. i. a lelkészjelöltek

— közt különbséget tesz, fokozatokat állít s ezzel irinységet, szégyenkezést támaszt, ezek buzgóságát lankasztja, a munka kedvet megöli, a lelkipásztori pályától elidegenít. Igen, mert, elvégre is, mindenki kitünő nem lehet, külföldre nem mehet, már most, mit tegyenek az elegendően végzettek? Várjanak mindnyájan 3-ad, 4-ed osztályu üresedésekre? ha így aztán megérik a 40 esztendő s akkor munkakedv nélkül, elkéserevde, nyerne irnoki fizetést.

És még ezért is hányszor kell rimánkodniok s ki nem jelölés esetén pirulniok. Aztán még ez a jelölés! mily keresztyén ellenes, mily szeretetlen eljárás! A kik egymást szeretettel segíteni tartoznának, azon kellemetlen eljárásra kényszerítvük, hogy hozzájok hasonló, néha még különb paptársait a haladástól „veto“ jogukkal elzárják s eljárásuk mennyi — legtöbbször alapos — bírálatnak van kitéve.

Nem illik ez az egész rendszer mihozzánk, nem hasznos, kártékony törvény ez atyámfiai, tiszteletes férfiak! lássuk be hát tarthatatlanságát, szüntessük meg, nem az én gyenge szavamra, hanem az intő példákra s a józan érvekre hallgatván!

Ha egészen meg nem semmisítették is, ha megmarad is a jelölés ténye, legalább a 192. § első bekezdésének eme kifejezése töröltessék ki: „a lelkészjelölő bizottság, minden az érdekelt egyháztól eredő utasítás nélkül, sőt annak kizárásával végzi teendőjét.“ Töröltessék ez igazságtalanságig szigorú elv, hiszen ez a „summum jus“, mely „summa injuria.“ Ha ez megfordítva, az érdekelt egyházközségeknek adatik meg, ha ezek szava hallgattatik meg a jelölésnél, akkor hitem szerint közelebb jutunk az igazsághoz és megszűnik minden baj, mert ha elegendő iskolai s papi bizonyítványu egyént óhajt is valamely község s lesz joga akaratját érvényesíteni, többre boldogul azzal, mert szereti, szavára hallgat, tanításain épül, mert teljes joggal saját óhajtása szerint választja magának. Vagy mégis azt állítja valaki, hogy a kitünően végzettek eo ipso érdemesebbek és bölcsőbb életférjak, vagy ezen a téren kedvezőbb eredményt mutathatnak fel? Na, ezt a tapasztalat igen sok esetben megczáfolja.

Egyébiránt a jövő még jobban is megtanít sok mindenne, de hitem szerint arra leghamarabb, hogy a lelkészválasztási törvény: „tarthatatlan törvény.“

Marjai Péter.

Dobos János életrajza, autobiografia.

Mit kívántok tőlem? életrajzot, hol én legyek találva, még pedig úgy, hogy magam is magamra ismerjek, más is reám ismerjen. Ha más ember rajzol, az magából indulva engem hűn nem találhat, vagy szebbnek rajzol hizelegve, vagy rútabbnak engem utálva, vagy mint legtöbbször meg-
esik, oda állít mint egy mit sem mondó faképet. Mindegyik

alakban én vagyok és nem én. Így megszorulva mit tegyek, mit csináljak? Eszembe jutott Rousseau a genevai óras legény, ki egyszer confessió czim alatt megírta tulajdon életrajzát; miért ne vallhatnék, confiteálhatnék én is, mintha csak nekem nem volna mit eltakarni, nem volna mit felfedezni valóm.

Egy nyolczvankét esztendő öreg embernek bizony már nem sok duggatni vagy mutatni valója, azaz nem sok szégyenleni vagy dicsekedni valója lehet.

Többen kívánták, hogy biografiát írjak munkáim elébe. Jól van, én engedek, lehelyezkedem mint élő halott a hulladeszkára, kinyújtózkodom és mint hajdan Assisi Sz. Ferencz megmutatom a sebhelyeket, melyeket az élet belém nyomott.

Nem kis mértékű cynismus kell hozzá, hogy magamat így produkáljam és nem kevés kín, hogy magamat így világra hozzam.

Én hát most confiteálok, kezdve ott, hol emlékezésem világa a multnak homályába elmosódik, elfogy vagy kialszik egészen.

Egy beteg kis leány bölcsőjét mozgatja egy kis fiu, a beteg kis leány az én néném, a kis fiu én vagyok, a bölcső festetlen fenyődeszkából, a pólya posztószélből, a hajdan szép kis leány ott a bölcsőben megégve a fekete himlő tüzeiben. Hogy a szép kis leány meghalt, hogy eltemették, arról nem tudok semmit, hanem homályban látom a kis fiut ágyán felfelé fordulva, édes anyja nedves rongydarabokat boritgat égő arczára. Elragadt rám a himlő, elvesztém egy időre szemem világát, tudom hogy sötét volt, nem láttam semmit, senkit, még anyámat sem.

Gyógyulásom után jut eszembe, hogy édes anyám elbeszélte keresztanyámnak, hogy himlőzésem előtt milyen szép, milyen kedves voltam, hogy az öreg harangozóné rózsaviolának nevezett, és most nézze csak komámasszony! . . . Itt van életem zodiakusának, hullamzásának első karikája, ezek a karikák lettek idővel egymást hátaló gyűrűi életem fájának. Anyámnak ez ártatlan észrevétele mint egy tört sugár vetődött vissza reám, én ebben mint tükörben megláttam himlőtépte arczomat a „rózsaviola!“ Tükörbe nem néztem évekig, nem nézhettem, mert a himlő annyira elrutított, hogy rosszul esett magammal találkozni és tudni azt, hogy valakivel találkoznom kell.

És hányszor jutottam életem napjaiban olyan kinos körülmények közé, hol kerülnöm kellett magamat, kerülnöm kellett másokat, nem mertem találkozni másokkal, kivált olyanokkal, kiket szerettem, becsültem. Ilyenkor egy jövő, ott a viszontlátás elképzelt örömei mind elsötétültek lelkem előtt, hátha az élet hibái, vétkei, szégyenleni valói mind letörülhetetlenek, mint arczodon a himlőhelyek.

Vagy lelehet-e, le kell-e másolni még egyszer ezt az impurumot, melyet mi itt bemocskoltunk, leöntöttünk, melybe annyféle bolondságot és piszkot takartunk, mit utóvégül is magunknak kell felolvasni, mert más rajta elmenni ugy sem tudna?

Azután az ó-budai népiskola fapadjára és homályára száll emlékezésem, a mint hazafelé megyek kezemben egy darab papirral, melyre irva volt, ugy mintha most is olvasnám róla: irta Dobos János 1809. Hová lett ez a lap, vagy hány lapra irtam le még ezután nevémet? ki mondja meg! — Az élet hány hamis váltója, hány fizetetlen árjegyzéke,

kötelevénye jár és járt nevémet alatt, neved alatt? megtudnád-e mondani?

Ebben az alacsony földönfutó iskolában első tanítóm Turós Pál uram volt, egy szelid sovány ember, ki élettéljes szép fiatal nevének gyönyörűséges igája mellett egy nehéz keresztet emelt vállain, melyre irva volt az átok, a tanítók átka: Dii oderunt, nem is birta messzire, egy év multával letette a porba vándorbotja mellé.

Mint hogy atyámnak több fiugyermeke volt, a losonczy iskolából egy magántanítót hozatott házukhoz, ki minket a latin nyelv elemeinek ismertetésében vezessen. Itt keztem a latin nyelvet tanulni a kis Cellarius vagy szótáron és a colloquiumok resorválásán, kezdtem nekivágni minden nyelvtani szabály nélkül, fordítva stylust, irva ugy a hogy, magam sem tudom hogy, az alaphiányt csak később rakván alá, mint szokás a vályogfalaknál folytonos tatarozás építés helyett. Debreczeni három esztendő diák koromban keztem systematice rakosgatni nyelvtani fogalmaimat, megvolt gyönyörűségem ebben a késői fáradságban, mert tudományos mélységből hoztam fel őket, nem ugy mint ma a szegény oskolás-gyermek, kit szárazon etetnek, soványitanak a nyelvtan elemeivel!

Turós Pál keze után, kinek hizlalójából jóval soványabban kerültem ki, mint bele mentem, Obernyik József iskolájába jutottam, ő atyám mellett meglelt emberfővel lépett a papi pályára. Ez a classikus ember engem, kinek egész tanulsága alig ért bokáig, nyakig belevetett egyszerre a diák-literaturába, tanultatta velem Fédrust, quod risum movet, s mikor benne fulladoztam, éppen akkor iparkodott meghozni szám ízét a tanuláshoz. Ugy éreztem magamat, mint a modern gymnaziálista, kit tulterhelt állapotában irgalmatlanul meghánytatnak az érettségi vizsgákon.

Obernyik után a pesti kegyes atyákhoz jártam, hol a que maribussal kineztek egy esztendeig. Ott ült Csertő a híres rigorozista a nélkül, hogy tőle ne több, csak egy szó utbaigazító magyarázatot hallhattunk volna egy egész esztendőn át, annál gyakrabban suhogott a korbács, a nyírág.

Budavára visszafoglalása után a magyar elem, melyet akkor az ó-budai Kálvin egyház képviselt, Buda egyik zugában Ó-Budán huzta meg magát, itt minekutána 1730 körül a pestis és az esztergomi érsek Széchényi Ferencz megtizedelte, századunk elején még én is értem Ó-Budán és ismertem az irtott nemzedék közül néhány öreget, szép erőteljes magyar kálvinista faj! Századunk elején csak abban a kálvinista zugban beszéltek, értettek magyarul egész Pesten-Budán, ide vetődött az az egynehány mükedvelő német fiu, ki mulatságból tanult magyarul is. Ezen az uton kerültem én is mint cserefiu egy magasabb müveltségű pesti német családba.

Uj nyelv, uj ház, uj emberek, egy egészen uj világ nyílt a tiz éves gyermek szemem előtt, nincs anyja, nincs otthona, nem érti senki, nem ért senkit, az első éjjel után az uj anyának kimondott itélete: „igy fiam meg nem tartatlak.“ Sirva ültem le a nagy kapu küszöbére, egész súlylál nehezült rám a gondolat, hogy engem türni, szánni, de szeretni nem lehet. Felkeltem, indultam, nem tudván hová; de az áldott nemeslelkű nő látva kisirt szememmet, letörlé a könyeket és bevitt a házba, nevelt, gondomat viselte egy évig. Ez az egy év visszaadott magamnak, az áldott nő

nem utált sőt szeretett, mi jól esett meggyőződnöm felőle, hogy engem még szeretni is lehet.

Más tekintetben is ez az év nyomát hagyta egész életem folyásán. A vad fiu megszeliidült a három szép és okos leány társaságában, egész magaviselete minden mozdulata megváltozott, mintha kicserélték volna, a mivelttség magasabb fokán álló nők közbefogták a szilaj fiut, illemre, nemesebb izlésre szoktatták. A legkisebb velem egy idős leány Nelli nem volt szép, de annál eszesebb, vele meggyült a bajom.

(Folyt. köv.)

A békési tanargyülés.

A tiszántúli ev. ref. bözépkolai tanáregyesület f. hó 7. és 8-án tartá ez évi közgyűlését Békésen. A gazdag alföldnek ezen derék városa, ennek ev. ref. egyházi és polgári előljárósága s általában egész értelmisége emlékezetessé tették egyletünk tagjaira nézve az itt töltött pár napot. A figyelemnek, előzékenységnek és magyaros vendégszeretnek oly sok jeleivel találkozánk e helyen, hogy mindazokért — e lapok útján is — jól esik ismételnem egyesületünk őszinte köszönetét.

Az állandó bizottság tagjai július 5-én érkeztek meg; másnap délelőtt ülés tartatott, mely a közgyűlési tárgyalások előkészítésével foglalkozott. Jelesül: átnézte és véleményével ellátta az irásban beadott indítványokat, — kinevezte a programba felvett „tétélek“ előadóit, — a pénztári számadások felülvizsgálása végett bizottságot küldött ki stb.

Julius 7-én délelőtt, az elnöki megnyitó beszéd után, melynek magvas fejtegetéseiből egyes részleteket e lapok útján is közre fogunk bocsátani, — elnök indítványára üdvözlő táviratot küld a közgyűlés az országos középiskolai tanáregyesületnek épen most ülésező közgyűléséhez. — Elnök bejelenti a békési ev. ref. egyház és a nemes város közös adományát, mely szerint egy pályakérdés kitűzésére 120 forintot bocsátanak az egyesület rendelkezésére. A szép adomány köszönettel fogadtatik. Olvastatott a békési casinó megleghangu üdvözlő levele, mely általában a közoktatás, de különösen a középiskolák ügyei iránt való érdeklődésnek szép bizonyítéka. A közgyűlés a figyelmet és a casinó látogatására való szives meghívást köszönettel és elismeréssel fogadja. — A jegyzői és pénztárnoki jelentések felolvasása után, elnök bemutatja Kiss Áron tiszteletbeli tag levelét, melyben sajnálatát fejezi ki a felett, hogy egészségbeli akadályok miatt a gyűlésen személyesen részt nem vehet, s egyszerűs mind az egyesület pénztárába 10 frtnyi adományt küld. A gyűlés gymnasiumaink és egyesületünk meleg keblü barátjának elmaradását sajnálattal veszi tudomásul, s adományát köszönettel fogadja. — A pénztárnoki jelentés tárgyalása alkalmából a közgyűlés 100 frtot az egyesületünk által alapított nyugdíjintézet részére ajándékoz, mely összeg az egylet közpénztárából — egyhangu megállapodás alapján — ki is utalványoztatott.

A központi bizottság kezdeményezése folytán a közgyűlés — a jegyzői jelentés tárgyalása alkalmából — fölhívja az egyes tanárkarokat, hogy tegyenek tüzetes tanácskozás tárgyaivá egyes általuk tetszés szerint, vagy a helyi viszonyokhoz képest választandó, avagy végül a központi

bizottság által kitűzendő gyakorlati tanügyi kérdéseket s tanácskozásai eredményeit küldjék be, — a közgyűlés tárgyalásaihoz leendő előkészítés végett, — a központi bizottsághoz. Örömmel értesült a közgyűlés a jegyzői jelentésből, hogy az egyesületi tagok száma az 188³/₄-ik év folyamán jelentékenyen megszaporodott, valamint arról is, hogy a főt. egyházkerülethez intézett egyesületi kérvények kedvező elintézésben részesültek. Így p. o. a) fölhívta a főt. egyházkerületi közgyűlés az iskolafentartó testületeket, hogy „vegyenek föl intézetük költségvetésébe bizonyos évi átalányt, mely az egyesületi közgyűlésekre utazó tanárok fölmerülő költségeinek fedezésére lesz fordítandó.“ b) a tanári fizetések minimumát megszabta és pedig következőleg: a nem teljes 8 osztályu gymnasiumoknál 800 frtban és 100 frt lakbérben; teljes gymnasiumoknál 1000 frtban és 200 frt lakbérben. c) A középiskolákra felügyelő tanácsot véglegesen szervezte s annak élére, egyesületünk ajánlottai közzül Kiss Áron esperes urat, egyletünk tiszteletbeli tagját állitá. d) A nem teljes gymnasiumok egyházkerületi képviselőinek napi díjjal és uti költséggel való ellátása végett a szükséges intézkedéseket megtette. — Ezekből örömmel konstatálható, hogy egyházi és iskolai főhatóságunk kellő figyelemben részesíti egyesületünk felszólalásait és javaslatait. E tekintetben azon óhajta nyilvánult a közgyűlésnek, hogy vajha a tisztán szakszerű ügyekben, — minő például az ujabban napirendre került reviziója az iskoláinknál használatban levő tankönyveknek — kegyes lenne meghallgatni a főt. egyházkerület a mi egyletünknek, vagy legalább központi bizottságának véleményét is. Óhajandó ez főleg azon oknál fogva, mert a mi tanügyi hatóságaink ez időszerint nem támaszkodhatnak oly véleményező testületre, mely a szakszerűség szempontjából volna egybe alkotva. — Némely kisebb fontosságú ügyek elintézése után Séllei Péter békési tanár olvassa a békési ev. ref. gymnasium történetét. A lelkiismeretes buvárkodásról tanuskodó alapos történeti dolgozat az „Évkönyv“-ben közre fog bocsátatni. Elnök jelenti, hogy az egyesület által kitűzött kérdésekre három pályamű érkezett. Ezek közzül egy a vallástani, kettő pedig a latin nyelvi kérdéssel foglalkozik. A központi bizottság intézkedett ezen pályaművek megbiráltatásáról. A latin nyelvi pályaművekről — postai akadályok miatt — nem érkezhetett be a közgyűlésre a bírálók jelentése, ugyanazért e tárgyban — a közgyűlés meghatalmazása folytán — a központi bizottság fog intézkedni. A vallástani pályamű jutalomra (100 frt) érdemesnek találtatott. Szerzője Gergely Károly krassói lelkész.

Julius 7-én délután a nyugdíjintézeti ügyekkel foglalkozott a közgyűlés. Elsőben is olvastatott a számadások felülvizsgálásával megbízott küldöttség jelentése, melynek alapján pénztárnok részére az 188³/₄. és 188⁴/₅-ik évről a fölmentés megadatik. A hátralékok ügyében egyesületünk a főt. egyházkerületet kéri föl hathatós intézkedés megtételére. Fölmerült eset alkalmából a gyűlés kimondja, hogy az alaptőke részére járó 50 frtnyi illeték azon esetben is befizetendő a nyugdíjintézeti pénztárba, ha az illető tag két évnél hamarabb kilép az intézetből. — Olvastatik Joó István nyugdíjintézeti pénztárnok levele, melyben — arra való hivatkozással, hogy rá nézve az intézet pénztárának kezelése s különösen a számadás készítése s a pontatlan fizetések miatt a hátralékok evidentiában tartása nagyon terhe-

lővé kezd lenni, minthogy a számadást épen az iskolai év végén, a rá nézve legszorgosabb időben kell készíteni — a pénztárnoki tisztnek az eddigi dimenzióban való teljesítéséről lemond, arra azonban, hogy a tanáregylet rendes pénztárnoka által a részvényes tagoktól s a fentartó testületektől beszedett összegeket átvegye s takarékpénztárba, vagy a debreczeni kollegiumi gazdasági tanács közbejöttével jelzálogos kölcsönre helyezze el s az ezen ténykedéséből kifolyólag számadási kötelezettséget vállaljon: arra magát ma is készséggel felajánlja. A közgyűlés nem érzi magát feljogosítva sem a lemondás, sem a pénztárnoki teendők módosítása tárgyában való intézkedésre, mert a gyámintézet pénzeinek kezelési módját a főt. egyházkerület szabta meg, valamint a pénztárnoki teendők végzésével is ugyancsak a főt. egyházkerület bizta meg a ref. segély-egylet pénztárnokát. Azonban a fölmerült nehézségek elhárítása végett elhatározza a közgyűlés, hogy a pénztár lezárása június 15-ike helyett ezentul június 1-én történjék, továbbá, hogy az igazgatók a nyugdíjintézeti járulékok beszolgáltatására nézve ezentul szorosán alkalmazkodjanak az alapszabályok rendelkezéséhez. — Ezzel kapcsolatban kimondja a közgyűlés, hogy a június 1-én lezárandó számadás végtételei mindenkor hirtapilag közrebocsátandók a bizottság által oly időben, hogy azokról a tagok még a közgyűlés előtt tudomást szerezhessenek.

A nyugdíjintézet összes ereje: 1884. jul. 1-én 7479 frt 45 kr; 1885. június 15-én 9432 frt 51 kr. Az 188⁵/₆-ik évre eső segélyezési alap 1218 frt 70 kr. Az 188⁴/₅-ik évben a kiadások összege 258 frt 36 kr.

A közelebbi mult iskolai év folyama alatt elhalt két nyugdíjintézeti tag hátramaradt családjának gyámídjia ügyében — a közgyűlés felhatalmazása folytán — a központi bizottság fog intézkedni. Fölmerült indítvány alkalmából az egyesület kérvényt intézend a főt. egyházkerülethez, melyben a nyugdíjintézetnek anyagi gyámolítását kérelmezi.

Julius 8-án d. e. Szabó János békésbányai esperes és Felméri Lajos kolozsvári egyetemi tanár tiszteletbeli taggá választott. A közgyűlés folyama alatt egyesületünk 9 új taggal gyarapodott. Olvastatott a szavazatszedő küldöttség jelentése, melyszerint a jövő egyesületi évre az egyesület tisztikara következőleg alakult meg: elnökök: Géresi Kálmán; jegyző: Elek Lajos; pénztárnok: Beczner Frigyes. Bizottsági tagok Debreczenből: Tóth Sámuel, Joó István, Balogh Ferencz, Kovács János, Tüdős János, Osterlamm Ernő, Dr. Öreg János, Kovács Lajos, Sinka Sándor, Tóth József. Vidékről: Futó Mihály, Osváth Ferencz, Bodolay László, Szilágyi István, Vékony Antal, Orosz István, Vozári Gyula, Koncz Lajos, Barkász Károly, Sáfrány Péter, Géresi Imre, Szalmásy Gergely, Elekes Ferencz, Katona Mihály, Halmi János.

A m.-szigeti h. h. Lyceum kormányzó tanácsa meleg hangu levélben kéri az egyesületet, hogy a jövő évi közgyűlés helyül M.-Szigetet tűzze ki. A közgyűlés örömmel fogadja a meghívást. A központi bizottságnak azon javaslata, hogy ezentul csak minden második évben tartassék közgyűlés: a m.-szigeti közgyűlésen fog tárgyalatni. A Kovács János és Beczner Frigyes tagtársak által felolvasott értekezések élénk és érdekes eszmecserére adtak alkalmat. Fel-

olvasók részére a közgyűlés köszönetet szavazott, műveik az „Évkönyv“-ben közrebocsátatnak.

(Vége köv.)

Pár adat egy fejlődő egyház életéből.

Nagytiszteletű Szerkesztő ur!

Megvallom, hogy sokáig haboztam a felett, hogy közöljem-e becses lapjában, — kitéve ez által magamat a szerénytelen öndicsőítés vádjának, — az alábbi sorokban foglalt értesítést egyházam beléletéről; vagy pedig elhallgatván azt, egyházam és én megelégedjünk a kötelességet teljesítő öntudat jóleső helybenhagyásával. Azonban egyfelől azon gondolattól vezéreltetve, miszerint másokat is érdekelhet egy kis, de a maga szerény körében folyvást fejlődve haladó egyház beléletének feltárása; másfelől azon hiszemben, hogy az adott példa talán másokat is hasonló tevékeny buzgóságra lelkesíthet; és végül, úgy véltem, hogy az elismerés egy szerény levélkéje utáni vágy elitelésre talán nem kárhóztattatik: elhatároztam, pár ide vetett sorban tudósítást adni a gondozásom alatti egyház — a bihari egyházmegyébe kebeleztet Szent Jánosnak — közelebbi életmozgatairól.

Mindenek előtt meg kell jegyezmem, hogy egyházam 1276 lélekszámmal s így közép népességgel bir és jó részben anyagilag a legszűkebb viszonyok közt élő napszámoszsellér családokból áll. A községi földbirtok szerfelett kisterjedelmű, s tekintettel a környező önerővel kezelt nagybirtoktestekre: a gazdasági fejlődés útja jóformán bevan zárulva előtte. Az egyház összes ingatlana nem egész 4 hold, alig értékesíthető kaszálóból áll. — E sajnos viszonyokhoz hozzájárult még azon körülmény is, hogy ide költözésem évében — 1869. — az ezt megelőző évben, kőalapra cseréptetővel ujonnan épített fiiskola építési költségeiből még több mint 600 frt adósság terhelte az egyházat! És mégis — ennek daczára — már az 1871-ik évben ismét egy új, a törvény kívánalmainak megfelelő — tehát költséges leányiskola emeléséhez kellett fognunk, mely is a szükséges felszereléssel ellátva, még ugyanazon évben át is adatott a közhasználatnak.

Nemde? azt lehetne hinni, hogy ez önerőnkkel, a mások minden hozzájárulása nélkül tett költséges építkezések után, időnk és módunk leendett az anyagi fejlődésünkön ezek által s eddig ütött sebeket lassan-lassan begyógyítva, új erővel törni az adott viszonyok közt elérhető boldogulás után?! Fájdalom, hogy ez iránti reményünket csakhamar meghiusította a következő 1872-ik évben felettünk pusztítva elzúgott iszonyu szélvihar, mely templomunk tetőzetét messze ledobva, a lelkészlak fedelét szétszórva: azok meg, illetve ujjá építése által ismét 3800 frt újabb kiadást okozott! Valóban csudával határos volt azon erőfeszítés, melylyel egyházunk s annak annyiszor sújtott népe magát az anyagi pusztulás elnyeléssel fenyegető örvényéből kiragadta! csudával határos módon, mert bár még a jelölt évben dühöngő jégzápor határunk összes termését is megsemmisítette: hiába tártuk ki kérő karjainkat bárki felé a segély után — üres maradt az! És a nehéz munkában véresre tört kezekkel, fáradtan, küzdve — de nem csüggedve, új erőfe-

szítéssel, új és szebb életet kellett kezdeni és kiküzdeni a romok felett!

De hát az isten megsegített! És most, a több mint 10,000 frton tul tett kiadás eredményeként ott áll templomunk jó karban, 2 új iskolánk a kor kívánalma s a törvény követelése szerint építve — felszerelten, lelkészünk új tetővel ellátva, egy szobával kibővítve, új kettős színnel kényelmesebbé téve. És a mi fő: mind ez önerőnkől telt ki! Sőt, ma már úgy állunk, hogy nem csak régi adósságainkat törlesztettük le, hanem — újabb kötelezettségeink lerovása után — még egy kis tőkét is gyűjtöttünk már, mely évről-évre növekedve, alapját képezendi anyagi felvirágzásunknak!

A létfenntartó anyagi dolgok létesítése után, a külső csin és művészetnek egyházunkkal szemben formálható követelményeire kellett fordítani figyelmünket! — Így alólirt kezdeményezésére és példaadására után, az eddig kopár és eldísztelenített téren álló templom bekerítése és körzetének csinos parkká átalakítása vitetett keresztül mintegy 136 o. é. frt költséggel. Majd ismét a múlt évfolyamán templomunkba egy 10 változatú csinos orgona, készítőjének néh. Jónás János váradi orgona művésznek, sajnos! hogy utolsó remeke állítottatott be 1090 o. é. frt értékben, s avattatott fel 1884. karácson első napján. S mind e két szerzemény az egyház pénztára minden terheltetése nélkül, csakis önkéntes adakozás útján létesült!

Végül, hogy a szellemi haladás terén sem maradtunk hátra, igazolja azon körülmény, hogy alólirt által kezdve egy népkönyvtár — ez idő szerint körülbelül 300 kötetből álló — áll a hívek használatában; ezen kívül a csupán földművelőkből álló községi lakosság által járatott lap-példányok száma 36-ot, az évenként elárusítani szokott prot. naptárak száma 25-öt tesz ki, a „Téli Ujság“ járatott példány száma pedig 50 darabra rug!

Ime nt. szerkesztő ur! ennyi az, mi Szent Jánoson rövid idő köz alatt eddig és ekként létesült. — A munka, mely mindezeket szülte s alkotta — jóleső önérettel mondom ki, hogy — a miénk, de az azt sikerrel koronázó áldás és kegyelem minden bizonynyal azé a jó istené vala, kinek fenntartó és megsegítő gondviseléséért legyen és leszen is tőlünk dicséret, dicsőség és hálaadás — mind örökké!!

Szemes László,
ev. ref. lelkész.

Huszár Gál énekes könyve 1574.*)

T. Bogisich Mihály ur, a m. tud. akad. 1884. márcz. 3-iki ülésében olvasott róla ismertetést. — Erről akarok én most szólni, hogy ily későn, arra meg vannak fontos okaim, u. i.: nagyon vártam B. ur felolvasásának megjelenését, a mint azonban hallom, azon megjegyzés után, mit felolvasására egyik kiváló tudósunk, — a régi magyar költészet alapos ismerője — tett, — hiába várok a felolvasás megjelenésére; kénytelen vagyok tehát azok szerint menni rajt végig, melyek az „Egyetértés“ 1884. é. f. 64. sz. megjelentek. Hiszem, hogy a t. hirlapi tudósító ur híven adta elő mindazokat, melyeket Bogisich urtól hallott, az ő tudósítása lesz tehát alapja jelen értekezésemnek.

*) Mutatvány szerzőnek „Adalékok a XVI. és XVII. század irodalom történetéhez“ című — most készülő — nagyobb művéből.

Midőn az „Egyetértés“-ben megjelent tudósítást olvastam, így szólottam magamban: B. ur, Huszár énekes könyvét sohse látta, tudom, hogy kérte az eperjesi kollégiumtól, de ép úgy megtagadták kérését, mint az enyémet! Csodálatos dolog is ez nálunk! nem hogy előtárnák az ily könyvet az olyan emberek előtt, kik egész életüket hasonló bűvarkodásokra szentelték, — (különösen a vidéki könyvtárak!) hanem iparkodnak eldugni, elzárni úgy, hogy a távol földön lakó kutató épen hozzá ne juthasson.

Midőn engem köztisztelő tudósunk Szilády Áron figyelmeztetett, hogy nem az ám a Huszár énekes könyve, a mi Toldy hibás állítása folytán a régi magyar könyvtárban 332. sz. a. le van írva, mert az igazi megtaláltatott az eperjesi ev. kollégium könyvtárában, azonnal utánna jártam, hogy vizsgálatra megkaphassam, de éveken át tartott számtalan, — s minden utat-módot megkereső — kéréseim dacára is csak tagadással találkoztam, már-már lemondtam ismertetéséről, mig nem az egyetemi könyvtár érdemdús igazgatója Szilágyi Sándor megígérte, hogy a könyvet számomra az egyetemi könyvtárba meghozatja. — Négy hónapi munkájába került — ezer köszönet érette itt a nyilvánosság terén is, — mig az eldugott kincset kezéhez kaphatta az én részemre; így kellett nekem, innét a Dráva mellől Budapestre zarándokolnom — mult július közepén — a legnagyobb nyomtatás idején, hol is a könyvet apróra átvizsgáltam, belőle bő jegyzeteket tettem, a miket most im híven előadok, ha a t. olvasó szives lesz figyelmével megajándékozni. — Im ez is egyik oka volt annak, hogy szóm B. uré után oly későn jön.

Fentebb mondom, hogy B. urat is visszautasították, mint engem Eperjesen, ezért gondoltam, hogy ő Huszárt sohse látta; de meg előadását és állításait oly természetellenesnek, a historiával s Huszár Gál életével oly ellentmondóknak találtam, miszerint nagy csodálkozással kellett álmélnodnom rajtuk s azt hinnem, hogyha valaki az ország tudós színe előtt oly absurdumokat állithat, azokat bizonyosan nem Huszár életéből s énekes könyvéből, hanem csak a pusztá tenyeréből olvasta! mig nem azt is megtudám, hogy t. Bogisich ur Huszárt csakugyan látta s használta az 1882-iki országos könyvkiállítás alkalmával.

Ezekután már menjünk a dolog érdemére s B. ur ferde állításai s a historiával merőben ellenkező hibás értesülései — ellenére lássuk Huszár életét úgy, a mint az, a mai oknyomozó történelem előtt áll.

Azt mondja B. ur: „Huszár Gál egyike azoknak a magyar hitújítóknak, kik a XVI. század közepén a lutheran felekezetet mindinkább leszorították s Kálvin tanait egész hévvel terjesztették. (ez igaz!) Debreczenben, Magyar-Óvárott és Pápán viselt predikátori tisztet. Pápán könyvnyomdát is állított, Pápán püspöki előkelőségre emeltetett, 1577. évben kiadta a Baranya vármegye Herczegszőlős helységében 1576-ban tartott zsinatnak 47. cikkelyét latin és magyar nyelven. Legnevezetesebb műve, illetőleg gyűjteménye az 1574-ben Komjátiban (Nyitra vármegye) irt s Debreczenben kinyomatott hangjegyes énekes könyve“ (ez pedig — a magyar-óvári papságát kivéve — egy sem igaz!), lássuk:

Huszár Gál hol született, mely intézetekben nyerte kiképeztetését? erre mai nap még határozott feleletet senki sem adhat, ő 1555-ben tűnik fel először, mint már kész munkában álló reformátor!

Miután a magyar reformátorok (Sztárai kivételével, ki Páduában tanult) a wittenbergi s krakkói egyetemeken tanultak, méltán mondhatjuk Révész Imre után, hogy ő — mivel neve az ottani s más külföldi egyetemek anyakönyveiben nincs — csak hazai intézetben, öntanulás után képezte ki magát.

Ezért használja bizonyosan az a n a x i o s z jelzöt, mert ő, mint a ki külföldön nem tanult, nem igényelhetette magának a tudósság azon külfényét és dicsőségét, melylyel pályatársai: Szegedi Kis István, Erdősi (Sylvester) János, Dévai Bíró Mátyás és mások ékeskedének.

Hihetőleg ő is oly vidéken kezdte reformátori működését, mely az ellenséges hadak dúlásainak siralmas színhelye volt, p. Világosvár, Lippa, Temesvár stb. Az bizonyos már, hogy 1551-ben több reformátor innét a dunántúli vidékekre menekül a pápista üldözés elől, nem lehetetlen, hogy H. is a róm. catholicismus lustruma alatt (1551—1556.) ment Magyar-Óvárra Mosony megyébe, mint ezt Rácz Károly a Debreczeni Prot. Lap 1882. é. f. 14. sz. — reám vonatkozva — megjegyzé.

Lampe 628. l. említi debreczeni papságát, utána Bod Péter, Veszprémi, Tóth Ferencz, minden szigorúbb nyomozás nélkül átvették ezt, melyet azonban Révész Imre szerint (Prot. egyh. s isk. lap 1862. 105. l.) semmi egykoru adat sem bizonyít, pedig Debreczen város jegyzőkönyveiből 1547-től fogva ki lehet szedni a debreczeni papokat (Révész: Dévai élete. Pest, 1863. 55. l.)

Igaz, hogy Iratosi T. János (Wilhelmus Perkinus angol tudósnak „Az ember életének boldogul való igazításának módjáról“ című műve, — Lócse, 1637. — Huszár halála után szinte 60 évvel — fordítása első szavában) ugy említi Gál papot, mint a ki a reformatio elején Debreczenben volt pap, de miután ő rendre elszámálja az 1523. táján működött reformátorokat, Gál papról egészen külön emlékezik, mint a ki nem kevés haszonnal forgolódott a Mátyus-földe körül Bornemisza Péter s Patai Istvánal. Miután Iratosit Huszártól alig több mint félszázad választotta el, teljesen bizonyos, hogy ő az 1523-ban említett Gál pap alatt valakit mást értett mint Huszárt, ki a Mátyus-földön Komjátiban 1523. után félszázaddal élt s tevékenyen működött.

Párizzpápai, a magyar Rudus Redivivum-ban (Romlott fal építése) szinte közli Iratosi adatát, utána Tóth Ferencz (Tul a dunai püspökök élete. Győr, 1808.) s mások is, minden bírálat nélkül átvették.

Az említett mű az 1525-iki országgyűlés ismeretes végzéséről szólván, azt mondja, hogy a többek közt Huszár Gál, Radányi Balázs, valamint az ő tutorok Török István ellen hozatott.

Lehetetlen! — Révész Imre alaposan kimutatja ezt. — E szerencsétlen állítás Párizzpápai eredeti latin művében nincs benne a magyar szövegbe később idegen kéz által csúszott be, melyet már a nagy Sinai is megjegyzett, a magyar reformátorról irt jeles kézirati munkájában. — Ezt hát végkép kitörölhetjük a történet lapjairól!

Török István nem lehetett H. tutora Debreczenben 1525-ben, mert Debreczen csak 1535. vagy 36-ban jutott Török Bálint földesuri birtokába, Zápolya kegyadományára folytán.

1525-ben még nem is lehettek Debreczennek prot. papjai, mert még 1528-ban sem volt Debreczen reformálva. — Zápolya udvari papja Szerémi György írja, hogy midőn 1528-ban Debreczenben járt, a barátokhoz szállott s a (mostani nagy templom helyén állott) sz. András templomban misézett!

A végzésben említett másik két hely Sáros-patak és Sátoralja-ujhely sem reformáltatott még 1525-ben, a mint Szerémi naplója bizonyítja, maga Párizzpápai is ellenkezésbe jő magával — ha ugyan a toldás tőle származott, — midőn a latin Rudus Redivivum-ban 1531-re teszi Ujhely reformatióját.*)

Ha a debreczeni papok névsorát tekintjük, itt is szembevetendő az ellenkezés a magyar Rudus-sal. Nevezetesen: ugy Ember Pál (Lampe 628. l.), mint Hunyadi Ferencz a debreczeni anyakönyvbe irt kézirati művében, a debreczeni papok névsorát 1531-ben Bálint pappal nyitják meg, 1557 tájára Kálmáncsehit és Szegedi Lajost teszik, majd Radán Balázs említetik s végre csak ezek után Gál pap, s ebben a Rudus Redivivum is egyet ért. (Majd kitűnik alább, hogy ő ott nem pap, s mint Rácz Károly a magyar honi reformatio bölcselmi története. — Arad, 1882. 143. l., mondja 4-ik pap; — hanem Exul volt!)

Ember és Hunyadi, maguk is debreczeni papok lévén, legtöbb — ugy könyvészeti mint szájhagyományi — forrással rendelkezettek a helyes névsor összeállítására, mindezekből világos, hogy a Rudus Redivivum magyar fordításának említett állítása történeti alappal nem bir, Huszár Gál ez időben debreczeni pap nem volt!

Gál pap alakja mint m.-óvári (Mozson m.) leikész merül fel tisztán és világosan, hova — mint fentebb láttuk, — a pápisták — különösen Oláh Miklós esztergomi érsek üldözése — következtében menekült az alföldről.

Az Óvári uradalmat II-ik Lajos szerencsétlen királyunk adományozta Anna nővérenek (I. Ferdinánd nejének), ennek halála után Miksa fiára szállott. — E város német őrségének kapitánya Wohntzky Zakariás, — bizva urának a reformatio iránt nyiltan kitüntetett jóakarátában, — barátságosan fogadta az üldözöttet, nem vetett gátat reformátori működésének, sőt határozottan védelmébe fogadta. — Huszár Gál 1558. ápril 18-ról írja az óvári kapitányhoz: Cum annis superioribus Nicolaus ex Valachia (Oláh Miklós) Antistes rerum ecclesiasticarum in Hungaria diram in fideles Christi mimistros excitasset persecutionem... asylum mihi... Tua Magnanimitas prae-buit. (Egykoru másolata a bécsi titkos levéltárban.)

Kálmán Farkas.

(Folyt. köv.)

*) Szathmár-Németi Mihály 1675-ben 1522-re teszi, erről máshol! K. F.

Felelős szerkesztő: Tóth Sámuel. Szerkesztőtársak: Csiky Lajos, Géresi Kálmán.

H I R D E T É S E K.

Pályázat

a békési ref. VI. osztályu gymnasium egyik tanszékére, melynek tantárgyai: rajzoló geometria, mennyiségtan, német nyelv és földrajz.

Fizetés lakbérrel együtt 825 frt és tandij-osztalék.

Teljesen felszerelt pályázatok f. évi augusztus hó 4-ikéig alulirothoz küldendők.

A megválasztott — ki tanszékét f. évi szeptember elsején tartozik elfoglalni — egy évi sikeres működés után állandósíttatik. Ha a helybeli ipariskolában rajztanításra megválasztatik: ezért külön díjazást nyer.

Szegedi Károly,

az igazg. tanács elnöke.

Pályázat.

A szatmár-németi ev. ref. egyház elemi iskolájában megürült I. és II. leány-osztály tanítói állomására ezennel pályázat hirdettetik.

Évi járulék:

1-ör. Szatmár-németi sz. k. város pénztárából havi részletekben előre fizetve 500 frt.

2-ör. Ugyancsak a városi pénztárból lakbérrel hasonló részletekben fizetve 100 frt.

3-ör. 27 $\frac{2}{3}$ köbméter kemény tűzifa a város által beszállítva, melyből a tanterem is fűtendő.

A megválasztott tanító, ha állomását elhagyni szándékozik, köteles ezt az egyháztanácsnak három hóval előbb bejelenteni. Pályázhatnak okleveles férfiak és okleveles nők vegyesen. Ha nő választatnék meg a pályázatot állomásra, a nő férjhez menetele esetén 3 hóval előbb tartozik hivataláról lemondani. A pályázó nő férjes vagy nem férjes állapotát igazolni, a megválasztott állomását 1885. év szeptember 1-én elfoglalni köteles.

A pályázati kérvények f. é. július 29-ig alulirothoz küldendők.

Szatmár-németi, 1885. év július 2.

Fésős András,

3-2 ev. ref. lelkész s iskolaszéki elnök.

Pályázat.

A bódlog emlékezetü Nagy József-féle alapítványból 2 évről 500—500 frt ösztöndíjra pályázat nyittatik.

Az első 500 frt ösztöndíj lelkészi pályán, vagy tanárságban már érdemmel szolgált vagy szolgáló férfiú részére lesz oda ítélendő, a végből, hogy az illető ezen összeggel tudományos szempontból teendő utazására nézve segítettessék; felhivatnak tehát a tudományos utazásra magukat elhatározni kész és hajlandó tanárok vagy lelkészek, ez érdemben kérvényeik útján az alább jelzett püspöki hivatalnál aug. 23-ig való jelentkezésre.

A 2-ik 500 frt ösztöndíj külföldre menendő akadémikus ifjakat illet s ezen pályázatonál megkivántatik, hogy:

1) az illető pályázó ifju magyar ev. reformált vallásu s a felsőbb tudományokat a debreczeni főiskolában végezte legyen.

2) Kitűzött pályájának a lelkészinek vagy tanárinak kell lenni.

3) Szükséges, hogy a bölcsészeti s hittani tudományokon kívül, a latin nyelvben annyira jártas legyen, hogy a római classikus írókat jól értse; mit hogy jól ért, ugy azt, hogy a görög nyelvtanból kitűnő osztályzata van, érettségi bizonyítványával kell igazolnia.

4) Megkivántatik pályázótól, hogy az élő nyelvek közül a német nyelvet teljesen értse s egész folyékonyssággal beszélje; a francia nyelvből is bírjon oly előkészülettel, hogy a könyveket jól értse. Ez utóbbiakra nézve is elengedhetlen szabályul tüzetvén ki, hogy ezek is illetékes és tekintetbe vehető bizonyítványokkal igazoltassanak.

Az ekként felszerelt, másként figyelmen kívül hagyandó pályázati kérvények, folyó évi aug. 23-ig Révész Bálint püspök és alapítványi egyik elnök urhoz lesznek betejesztendők.

Debreczen, 1885. július 17.

Tóth Sámuel,
bizottsági jegyző.